

Järjestötyöntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia nuorten tavoittamisesta mielenterveys-, päihde- ja rikosseuraamusjärjestöjen toimintaan

Taina Heinonen, Sari Jurvansuu & Jouni Tourunen
10.6.2025

Järjestötyöntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia nuorten tavoittamisesta mielenterveys-, päihde- ja rikosseuraamusjärjestöjen toimintaan

Taina Heinonen, Sari Jurvansuu & Jouni Tourunen

Tiivistelmä

Nuorten mielenterveyden ja päihteidenkäytön ongelmat sekä rikollinen käyttäytyminen ovat herättäneet lisääntyneesti huolta yhteiskunnassamme. Yhä useampi nuori myös hakee apua mielenterveys- tai päihdeongelmiinsa. Mielenterveys- ja päihdepalveluita tarjoavat julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijat. Kolmannen sektorin palveluihin voi usein osallistua myös anonyymisti, mikä madaltaa nuorten toimintaan osallistumisen kynnystä. Tästä huolimatta nuorten tavoittaminen järjestöjen toimintaan koetaan vaikeaksi.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan nuorten tavoittamista vaikeuttavia tekijöitä ja nuorten tavoittamisen hyviä käytäntöjä päihde-, mielenterveys- ja rikosseuraamusjärjestöjen työssä. Tutkimuksen aineisto koostuu järjestötyöntekijöiden (N=17) haastatteluista, jotka on toteutettu yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluina. Haastatteluaineisto analysoitiin ensin induktiivisesti laadullisella sisällönanalyysillä. Tämän jälkeen tutkimuskysymyksiä lähestyttiin toivon pedagogiikan näkökulmasta.

Tutkimus osoittaa, että nuorten tavoittamista edistävät jalkautuminen nuorten pariin sekä luottamus järjestön toimintaan ja työntekijöihin. Nuorten sitoutumista toimintaan vahvistavat rakenteet ja kohtaamisen tavat, jotka vastaavat heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa ja vahvistavat kokemusta osallisuudesta, merkityksellisyydestä ja turvallisuudesta.

Ydinviestit

- ”Vaikeasti tavoitettavat nuoret” eivät muodosta yhtenäistä kohderyhmää, vaan he edustavat monenlaisia elämäntilanteita, sosiaalisia asemia ja palvelukokemuksia. Yhteistä heille on usein kuulumattomuuden kokemus suhteessa vallitseviin palvelurakenteisiin, vertaissuhteisiin tai yhteiskunnan odotuksiin.
- Luottamuksen rakentaminen nuorten ja järjestötyöntekijöiden välillä on keskeinen tekijä toimintaan kiinnittymisessä. Nuorten tulee tuntee, että heitä kuunnellaan ja ymmärretään.
- Toivon pedagogiikan näkökulmasta keskeistä on tunnistaa nuorten elämäntilanteisiin liittyvät tekijät, jotka vaikeuttavat toivon rakentumista. Oleellista on myös se, miten työntekijät kohtaavat ja käsittelevät näitä haasteita.
- Järjestötyössä toivon pedagogiikan periaatteet voivat auttaa nuoria näkemään tulevaisuutensa myönteisessä valossa ja uskomaan omiin mahdollisuuksiinsa. Tämä voi lisätä motivaatiota ja sitoutumista järjestötoimintaan sekä vahvistaa nuorten osallisuutta yhteiskunnassa.

Johdanto

Nuoruus on elämänvaihe, johon liittyy identiteetin rakentumista, itsenäistymistä ja uuden kokeilemista (esim. Erikson 1968). Tämä kehitysvaihe tuo mukanaan sekä mahdollisuuksia että haasteita, jotka voivat vaikuttaa nuorten hyvinvointiin monin tavoin. Nuoruuden kehitykselliset haasteet, kuten tunne-elämän muutokset, sosiaalisten suhteiden paineet ja koulutus- tai työelämän odotukset, voivat vaikuttaa mielenterveyteen ja altistaa päihdekokeiluille (THL 2025). Nuorten mielenterveys, päihteiden käyttö ja rikollinen toiminta ovatkin herättäneet lisääntyneesti huolta yhteiskunnassamme.

Vuoden 2022 Nuorisobarometrin mukaan reilu kolmannes suomalaisista 15–29-vuotiaista nuorista kertoi hakenneensa hoitoa mielenterveys- tai päihdeongelmiinsa (Kivijärvi & Myllyniemi 2023, 35). Mielenterveys- ja päihdepalveluita tarjoavat sekä julkisen, yksityisen että kolmannen sektorin toimijat. Kolmannen sektorin palveluihin voi usein osallistua myös anonyymisti, mikä madaltaa nuorten toimintaan osallistumisen kynnystä (Pitkänen ym. 2022). Tästä huolimatta nuorten tavoittaminen järjestöjen toimintaan koetaan haasteelliseksi (Jurvansuu ym. 2023, 11).

Nuorten palveluissa esiintyy monenlaisia kynnyksiä, jotka voivat estää tai viivästyttää avun hakemista. Näitä ovat esimerkiksi palvelujen monimutkaisuus, pitkät jonotusajat, leimautumisen pelko sekä nuorten kokemus siitä, ettei heidän huoliaan oteta vakavasti (esim. Mäkilä ym. 2022; VTV 2025). Huolimatta nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen tarpeen kasvusta ja matalan kynnyksen palvelujen lisääntyneestä arvostamisesta (VTV 2025), on kolmannen sektorin mielenterveys- ja päihdepalveluiden tutkiminen jäänyt turhan vähälle huomiolle.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme mielenterveys-, päihde- ja rikosseuraamusjärjestöjen työntekijöiden haastattelujen pohjalta, 1) millaista toimintaa järjestöissä on nuorille ja millaisia tavoitteita toiminnalla on, 2) millaiset tekijät nuorten arjessa ja elämäntilanteissa vaikeuttavat nuorten tavoittamista ja millaisia nuoria on vaikea tavoittaa sekä 3) millaisia osallistumisen kynnyksiä työntekijät tunnistavat järjestöjen toiminnassa? Tarkastelussa ovat myös 4) nuorten tavoittamisen hyvät käytännöt ja onnistumiskokemukset sekä 5) järjestöjen tulevaisuuden kehittämistarpeet.

Mielenterveys-, päihde- ja rikostaustaisten nuorten tavoittamisen haasteet ja järjestötoiminnan mahdollisuudet

Mielenterveysongelmat ovat nuoruudessa tyypillisiä, ja jopa joka neljäs 13–24-vuotias nuori kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä, joista yleisempiä ovat erilaiset ahdistuneisuushäiriöt (THL 2025). Kouluterveyskyselyn mukaan viime vuosina kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on lisääntynyt erityisesti yläkouluikäisillä ja vanhemmilla tytöillä (THL 2023). Samaan aikaan päihteiden käytön trendit ovat vaihdelleet: säännöllinen humalajuominen on laskenut, mutta kannabiskokeilut ovat pysyneet tasaisina 2010-luvulta lähtien (THL 2023). Huumekokeilut ovat 15–24-vuotiaiden keskuudessa yleistyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana, ja ongelmallinen amfetamiinien ja opioidien käyttö ovat tässä ikäryhmässä suurempaa kuin koskaan aiemmin (Rönkä ym. 2020).

Päihdekokeilujen taustalla voi olla monia syitä, kuten kaveripaine, uteliaisuus tai yritys lievittää stressiä ja ahdistusta. Nuoruus onkin aikaa, jolloin sosiaalinen hyväksyntä ja kuuluminen ryhmään ovat tärkeitä, ja päihteet voivat näyttäytyä keinona vahvistaa sosiaalisia suhteita tai hallita vaikeita tunteita. Tutkimukset osoittavat, että runsas alkoholinkäyttö voi lisätä masennuksen riskiä ja vahvistaa jo olemassa olevia mielenterveysongelmia. Vaikka nuorten päihteiden käyttö on keskimäärin vähentynyt, osalla se alkaa varhain ja voi johtaa syrjäytymiskierteeseen sekä psyykkisiin ongelmiin (Häkkinen ym. 2022).

Mielenterveyspalvelut koetaan usein riittämättömiksi: joka seitsemäs Nuorisobarometriin vastanneista nuorista pitää palveluiden saatavuutta puutteellisena (Myllyniemi & Kiilakoski 2021 31). Päihdepalveluiden riittävyteen luottaa 57 % nuorista, mutta 32 % ei osaa arvioida niiden toimivuutta, mikä viittaa siihen, että ne ovat monille vieraita. Yhtäaikaista mielen-terveys- ja päihdeongelmat vaikeuttavat entisestään oikea-aikaisen avun saamista (Karjalainen ym. 2022, 16; Suurpää ym. 2023, 159). Ennaltaehkäisevällä työllä on tärkeä rooli nuorten päihdekokeilujen vähentämisessä. Koulujen, järjestöjen ja perheiden yhteistyö on avainasemassa, jotta nuorille voidaan tarjota turvallisia ympäristöjä ja mielekästä tekemistä. Lisäksi vertaistuki ja nuorten osallistaminen päihteettömiin harrastuksiin voivat auttaa ehkäisemään haitallisia kokeiluja ja edistämään mielen-terveyttä.

Nuoruudessa itsenäistyminen ja omaehtoisuus korostuvat (esim. Erikson 1968), ja tämän vuoksi nuorten tavoittaminen järjestötoimintaan edellyttää heidän näkemystensä ja tarpeidensa huomioimista. Nuorten saaminen mukaan järjestötoimintaan on tärkeää sekä heidän itsensä että yhteiskunnan kannalta. Järjestöissä nuoret voivat kehittää taitojaan, löytää uusia ystäviä ja vaikuttaa heille tärkeisiin asioihin. Kuitenkin monille järjestöt ja niiden tarjoamat mahdollisuudet saattavat tuntua etäisiltä tai vaikeasti lähestyttäviltä.

Järjestöillä on keskeinen rooli nuorten tavoittamisessa ja matalan kynnyksen palveluiden tarjoamisessa (Pitkänen ym. 2022). Järjestöt voivat toimia joustavasti ja nuorilähtöisesti. Ne täydentävät julkisia palveluita ja tavoittavat erityisesti niitä nuoria, jotka eivät hakeudu perinteisten palveluiden piiriin (Huhta ym. 2023). Järjestöjen merkitys korostuu erityisesti erityisryhmien tavoittamisessa, kuten NEET-nuorten (ei koulutuksessa, työssä eikä harjoittelussa olevat) kohdalla. Heidän palveluihin hakeutumistaan hankaloittavat palvelujärjestelmän monimutkaisuus ja nuorten kokemus palveluiden etäisyydestä omaan elämäntilanteeseensa (Karjalainen ym. 2022, 19). Lisäksi perinteiset osallistumismuodot, kuten kokoukset, pitkäaikainen sitoutuminen ja yhdistysmuotoinen toiminta, eivät välttämättä vastaa nuorten toiveita ja tarpeita.

Palveluiden ulkopuolelle jäämisen riskissä olevien nuorten tavoittamisen kannalta tehokkaiksi tavoiksi ovat osoittautuneet etsivä nuorisotyö, työpajatoiminta ja Ohjaamot, jotka tarjoavat alle 30-vuotiaille matalan kynnyksen monialaisia palveluja työhön ja koulutukseen siirtymisen tueksi sekä edistävät osallisuutta ja elämänhallintaa (VTV 2025). Yhtäältä sosiaalinen media ja verkostoituminen ovat todettu tehokkaiksi keinoiksi nuorten tavoittamisessa (Jurvansuu 2023, 13). Toisaalta moni nuori kokee anonyymin chat-palvelun paikaksi, jossa heillä on mahdollisuus keskustella asioista, joista he eivät kasvokkaisissa palveluissa halua puhua (Takala ym. 2025).

Toivon pedagogiikka nuorten osallistumista ja osallisuutta vahvistamassa

Tässä tutkimuksessa toivon pedagogiikan käsite toimii teoreettisena linssinä, jonka avulla tarkastelemme nuorten tavoittamista vaikeuttavia tekijöitä ja nuorten tavoittamisen hyviä käytäntöjä mielenterveys-, päihde- ja rikosseuraamusalan järjestöjen työssä. Järjestötyöntekijöiden näkemykset tuovat esiin, miten kolmannen sektorin toimintaa voidaan kehittää vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin (esim. Peltosalmi ym. 2024).

Toivon pedagogiikka on kasvatustieteellinen suuntaus, joka korostaa toivon merkitystä oppimisessa, opetuksessa ja kasvatuksessa (esim. Bloch 1986; Freire 1994; 2005; Seligman 2018). Se perustuu ajatukseen, että oppimisprosessi ei ole pelkästään tiedon omaksumista, vaan myös toivon, voimaantumisen ja tulevaisuudenuskon rakentamista (Freire 1994; 2005). Toivo on keskeinen tekijä ihmisen kehityksessä ja oppimisessa, sillä se motivoi toimimaan ja tavoittelemaan parempaa tulevaisuutta (Bloch 1986). Nuoruus onkin tunnetusti aikaa, jolloin omien mahdollisuuksien ja tulevaisuuden pohdinta on keskeistä (esim. Erikson 1968).

Toivon pedagogiikka perustuu useisiin keskeisiin periaatteisiin. Ensinnäkin se näkee kasvatuksen prosessina, jossa yksilöä rohkaistaan uskomaan omiin mahdollisuuksiinsa ja vaikuttamaan tulevaisuuteensa (Bloch 1986; Freire 1994; 2005; Hämäläinen 2022). Toiseksi toivon pedagogiikka korostaa kriittistä tietoisuutta. Yksilöä rohkaistaan tarkastelemaan yhteiskunnallisia rakenteita ja tunnistamaan mahdollisuuksia muutokselle (Freire 2005; Hämäläinen 2022). Kolmanneksi yhteisön merkitys on keskeinen ja ympäristön tulisi olla turvallinen ja kannustava, jossa yksilöt tuntevat olevansa osa yhteisöä ja voivat rakentaa luottamusta tulevaisuuteen (Freire 1994; 2005; Korkeamäki ym. 2020; Seligman 2018).

Vaikka toivon pedagogiikan käsite juontaa juurensa koulutuksen ja kasvatuksen kentältä, sen keskeiset periaatteet, kuten dialogisuus, toimijuuden vahvistaminen ja merkityksellisten suhteiden rakentaminen, ulottuvat myös järjestölähtöiseen, arjessa tapahtuvaan sosiaaliseen oppimiseen ja tukityöhön. Näin ollen toivon pedagogiikka ei rajoitu formaaliin opetukseen, vaan soveltuu myös niin sanottuun epämuodolliseen kasvatukseen ja vertaistoimintaan, joita järjestöt usein toteuttavat. Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen toiminnassa voidaankin tunnistaa kasvatuksellisia ja pedagogisia elementtejä: järjestöjen toiminta tukee nuorten psyykkistä, sosiaalista ja emotionaalista kehitystä tarjoamalla tiloja, joissa nuoret voivat oppia elämäntaitoja, käsitellä kokemuksiaan ja rakentaa identiteettiään yhteisön tuella. Tätä voidaan pitää sosiaalisena oppimisena, joka on läheisessä yhteydessä kasvatukseen ja laajemmin pedagogiikan käsitteisiin.

Monet järjestöt hyödyntävät eksplisiittisesti tai implisiittisesti toivon pedagogiikan periaatteita. Esimerkiksi yhteisöllisyys, osallisuus ja vertaistuki luovat perustan, jossa nuoret voivat kokea itsensä kuulluiksi ja arvostetuiksi. Tämä tukee heidän resilienssiään sekä kykyään hahmottaa oma tulevaisuutensa toivon näkökulmasta. Freiren kriittisen pedagogiikan mukaisesti nuoret voivat tarkastella omia kokemuksiaan osana yhteiskunnallisia rakenteita, mikä edistää toimijuuden ja yhteiskunnallisen osallisuuden tunnetta. Toivon pedagogiikka tarjoaa näin ollen analyyttisen kehyksen, joka yhdistää kokemuksellisuuden, dialogisuuden, toimijuuden,

kriittisyyden ja toivon. Näiden kautta voidaan syvällisesti ymmärtää, miten työntekijät kuvaavat nuorten tavoittamisen haasteita ja onnistumisia.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen aineisto koostuu järjestötyöntekijöiden (N=17) haastatteluista, jotka toteutimme kesällä ja alkusyksystä vuonna 2024. Haastattelun teemat liittyivät muun muassa nuorille suunnattuun toimintaan ja sen tavoitteisiin, toimintaan osallistuvien nuorten taustoihin, toimintaan osallistumisen kynnyksiin, tavoittamisen hyviin käytäntöihin sekä järjestöjen ja yhdistysten tulevaisuuteen.

Teimme tutkimuksen osana Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelmaa (MIPA 2.0), jossa on mukana 11 järjestöä. Haastateltavat tavoitimme tutkimusohjelmaan osallistuvien järjestöjen yhteyshenkilöiden kautta. Aineistonkeruun toteutimme niissä järjestöissä (n=9), joissa oli nuorille (15–29 v.) suunnattua toimintaa. Tutkimukseen osallistui yhteensä 17 työntekijää ja haastatteluja tehtiin kaikkiaan 11. Haastattelut toteutimme yksilö- (7), työpari- (3) ja ryhmähaastatteluina (1). Haastateltavista 10 oli naisia ja 7 miehiä. Yksilöhaastattelut teimme videopuheluna, työpari- ja ryhmähaastattelut kasvotusten. Tutkimuksessa oli mukana neljä päihdejärjestöä, neljä mielenterveysjärjestöä ja yksi rikosseuraamusjärjestö. Haastattelut kestivät keskimäärin tunnin verran (vaihteluväli 40–90 minuuttia), josta kertyi lähes 11 tuntia nauhoitettua aineistoa ja 188 sivua litteroitua tekstiä.

Litteroidun haastatteluaineiston analysoimme laadullisen sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti jaotteleamalla ja pelkistämällä ajatuskokonaisuuksia, lauseita ja niiden osia sekä muodostamalla luokkia (Graneheim & Lundman 2004) hyödyntämällä NVivo - tietokoneohjelmaa. Analysoimme aineiston ensiksi induktiivisella sisällönanalyysillä, jonka jälkeen lähestyimme tutkimuskysymyksiä toivon pedagogiikan näkökulmasta (Freire 1994; 2005) tarkastelemalla vallitsevia olosuhteita ja samalla tunnistamalla tekijöitä, jotka edistävät nuorten tavoittamista.

Tutkimuksessa olemme ottaneet huomioon eettiset periaatteet ja olemme käsitelleet tutkimusaineistoa hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti (TENK 2023). Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen ja olemme keränneet haastateltavilta suostumukset tutkimukseen osallistumisesta.

Tulokset

Nuorille suunnattu toiminta ja sen tavoitteet

Tutkimuksessa mukana olleet järjestöt tarjosivat monipuolista toimintaa ja tukea nuorille, jotka kamppailevat päihde-, mielenterveysongelmien tai rikostaustan kanssa. Toimintaa oli tarjolla myös nuorille päihde- ja mielenterveysomaisille. Ikärajaus vaihteli hieman järjestöittäin, mutta kokonaisikähaarukaksi muotoutui n. 13–32-vuotiaat. Toimintaa tarjottiin myös kohdistetusti,

esimerkiksi somalin ja arabiankielisille nuorille, joille oli tarjolla toimintaa kahdeltakin eri järjestöltä.

Nuorille suunnattua toimintaa oli hyvin monenlaista, kuten kohtaamispaikkatoimintaa, yksilö- ja ryhmäkeskusteluja sekä kasvotusten että verkossa, kursseja, palveluohjausta ja kuntouttavaa työtoimintaa sekä kriisiapua ja psykososiaalista tukea. Lisäksi päihdejärjestöt tarjosivat nuorille suunnattuja tietoisuuksia päihteiden käytöstä ja käytön vaikutuksista. Nuorille suunnatut toiminnalliset ryhmät, kuten musiikki-, liikunta-, roolipeli- ja digipeliryhmät, tukivat sosiaalista vuorovaikutusta. Osassa järjestöistä nuoret osallistuivat myös toiminnan suunnitteluun, minkä on todettu vahvistavan nuorten kokemuksia omasta osallisuudestaan. Osallisuus myös kartuttaa uutta osallisuutta, sillä osallistumisen myötä yksilö näkee uusia osallistumisen paikkoja ja mahdollisuuksia (Koskinen 2010, 45).

Toiminnan keskeinen lähtökohta oli usein vertaistuki, jonka kautta pyrittiin vähentämään yksinäisyyttä ja vahvistamaan yhteisöllisyyden kokemusta. Työntekijät korostivat yhteisöllisyyttä merkittävänä osallisuuden ja yhteiskuntaan kiinnittymisen väylänä (kts myös Freire 2005; Suurpää ym. 2023). Toiminnan tavoitteet painottuivat nuorten hyvinvoinnin ja voimavarojen vahvistamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksien parantamiseen. Lisäksi pyrittiin tarjoamaan oikeaa tietoa, joka tukisi nuorten kykyä tehdä perusteltuja päätöksiä esimerkiksi päihteiden käytöstä.

”Jos mietitään vaikka nuorta aikuista, joka on siinä kohtaa, että tipahtaa koulutuksesta tai sitä kautta työelämästä ulos, niin siellähän on tosi vahvasti se riski sitten tällaisiin erilaisiin tavallaan riippuvuuksien syntyyn. Yleensä tuossa kohtaa, jos puhutaan syrjäytymisestä, niin kyllä siellä varmasti vahvasti on siis mielenterveyden haasteita ja sitä ahdistusta ja masennusta mukana. Se on vähän niin kuin kaksiteräinen miekka, että joko sitä sitten ruvetaan mahdollisesti lääkittää näillä vaikka päihteillä tai jollain rahapelaamisella ikään kuin paikkaamaan sitä vajavaisuuden tunnetta omassa elämässä tai sitä ulkopuolelle jäämistä tai sitten toisinpäin, että sitten, jos sulla ei ole sitä koulutuspaikkaa tai ei ole työtä, niin sun päivien ohjelma saattaa olla se, että sitten sä ikään kuin liikut semmoisissa porukoissa, missä sitten vaikka päihteitä helpommin tulee kuvioihin ja mukaan ja sitä rahaa saatetaan hankkia sitten epärehellisin keinoin, vaikka myymällä tai näin. Että tavallaan siinä ne riskit selkeästi kasvaa, että esimerkiksi meidän neuvontapalvelussakin tällaisia henkilöitä paljon kohdataan, että annetaan tavallaan heille ohjausta siinä, että miten päästä omasta tilanteesta eteenpäin.”

Toivon pedagogiikka näkyi toiminnassa nuorten osallistamisena, turvallisina vuorovaikutussuhteina sekä yksilöllisen kasvun ja reflektiivisyyden tukemisena. Freiren (2005, 108–111) mukaan muutoksen aikaan saamiseksi keskeistä on kriittinen ja toiminnallinen ymmärrys eli toisin sanoen ihminen kykenee muutokseen reflektion ja toiminnan kautta. Turvalliset vuorovaikutussuhteet ja kasvun tukeminen vahvistavat myös nuorten tulevaisuudenuskoa ja heidän toimijuuttaan yhteiskunnassa (Korkeamäki ym. 2020).

Nuorten elämäntilanteisiin liittyvät osallistumisen kynnykset

Kysyimme työntekijöiltä muun muassa sitä, millaiset nuoret ja nuorten ryhmät jäävät helposti tavoittamatta. Nuorten arki ja elämäntilanteet näyttäytyivät odotetusti heterogeenisina. Työntekijöiden mukaan “vaikeasti tavoitettavat nuoret” eivät muodosta yhtenäistä kohderyhmää, vaan he edustavat monenlaisia elämäntilanteita, sosiaalisia asemia ja palvelukokemuksia (taulukko 1). Yhteistä heille on usein kuulumattomuuden kokemus suhteessa vallitseviin palvelurakenteisiin, vertaissuhteisiin tai yhteiskunnan odotuksiin.

Taulukko 1. Vaikeasti tavoitettavat nuoret.

Ryhmä	Kuvaus / esimerkkejä
Sosiaalisesti vetäytyneet	Sosiaalista jännittämistä kokevat, netissä elävät, yksinäiset
Digitaalisesti syrjäytyneet	Ei somessa olevat, heikot digitaidot, ei puhelinta, kirjallisen itseilmaisun vaikeudet
Palvelujärjestelmän ulkopuolella	Sitoutumattomat, palveluihin pettyneet, mielenterveyspalveluihin jonottavat
Nuoret päihteiden käyttäjät	Ei koe päihdeongelmaa, vaikka taustalla esim. yliannostuksia
Kulttuurisesti marginalisoidut	Somalitaukaiset nuoret naiset, paperittomat
Rikosseuraamusasiakkaat	Alaikäiset vangit
Yhteiskunnan odotuksiin sopimattomat	Varakkaiden perheiden lapset, joilla on näkymätöntä pahoinvointia sekä koulukielteiset

Työntekijöiden mukaan nuorten avun hakemisen esteet liittyvät usein päihteiden käyttöön. Päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyvä voimakas stigma vaikeuttaa tutkitusti paitsi avun hakemista myös sen saamista (Rovamo & Toikko 2019). Erityisesti alaikäiset pelkäävät sanktioita, eivätkä siksi koe turvallisiksi kertoa päihteiden käytöstään. Usein nuori tuo asian esiin vasta, kun hän on saavuttanut täysi-ikäisyyden.

Muita työntekijöiden esiin nostamia tavoittamisen/osallistumisen kynnyksiä ovat mielenterveyden ongelmat kuten masennus- ja ahdistusoireilu sekä etenkin diagnosoimattomat neuropsykiatriset häiriöt. Lisäksi vaikeat elämäntilanteet, kuten haastavat perheolot, lastensuojelun tai jälkihuollon asiakkuus, katukodittomuus, vähävaraisuus ja NEET-status näyttäytyvät nuorten avun hakemista estävinä tekijöinä. Vähävaraisuuden vaikutukset ulottuvat monille elämäalueille. Työntekijät toivat esiin, että esimerkiksi puhelimen puute vaikeuttaa sekä nuorten sosiaalista vuorovaikutusta että yhteydenpitoa viranomaisiin, toisinaan tehden sen lähes mahdottomaksi. Maahanmuuttajanuorten kohdalla avun hakemista voivat vaikeuttaa puutteellinen kielitaito sekä heikko sitoutuminen joko omaan tai vieraaseen kulttuuriin.

Toivon pedagogiikan näkökulmasta on keskeistä ymmärtää näitä taustatekijöitä, sillä ne määrittävät kehyykset, joiden sisällä toivo voi rakentua – tai jäädä rakentumatta. Yksinäisyys, mielenterveyden ongelmat ja kulttuurinen marginalisaatio voivat estää nuorta näkemästä realistisia mahdollisuuksia parempaan tulevaisuuteen. Tällöin työntekijän tehtävä ei rajoitu

palveluohjaukseen, vaan hän toimii myös toivon mahdollistajana ja merkityksellisten kohtaamisten rakentajana.

Yhdistyksen toiminnasta johtuvat kynnykset

Järjestöjen toimintaan liittyi useita rakenteellisia ja kulttuurisia tekijöitä, jotka voivat vaikeuttaa nuorten osallistumista (taulukko 2). Järjestötyöntekijät kuvasivat erityisesti luottamuksen rakentamisen yhdeksi keskeisimmistä haasteista. He näkivät digitaalisten palveluiden kasvavan roolin, etenkin verkkopohjaisen etsivän nuorisotyön tuovan mukanaan kasvottomuutta ja uudenlaisia anonymiteettiin liittyviä kysymyksiä. Vaikka anonymiteetti voi alentaa osallistumisen kynnystä, nuoret kokevat silti pelkoa identiteettinsä paljastumisesta, mikä viittaa osaltaan digitaalisen luottamuksen moniulotteisuuteen.

Taulukko 2. Yhdistyksen toiminnasta johtuvat kynnykset.

Kynnysalue	Kuvaus
Luottamus ja anonymiteetti	Kasvottomuus verkkotyössä, identiteetin paljastumisen pelko
Digitoiminnan haasteet	Toiminnan rajautuminen verkkoon, vaikeus rakentaa luottamusta digitaalisesti
Tunnettavuus ja imago	Heikko tunnettuus, epäselvä tai epäluotettava brändi
Ikärajoitukset ja nuorekkuus	Ikärajat, nuorten työntekijöiden ja kokemusasiantuntijoiden puute
Osallistumisen esteet	Toiminnan rajattu avoimuus, aikatauluihin sitoutumisen vaatimus
Resurssipula ja saatavuus	Epäsäännölliset aukioloajat, chat-palveluiden viiveet
Stigma ja mielikuvat	Pelko leimautumisesta, negatiiviset ennakkokäsitykset järjestötoiminnasta

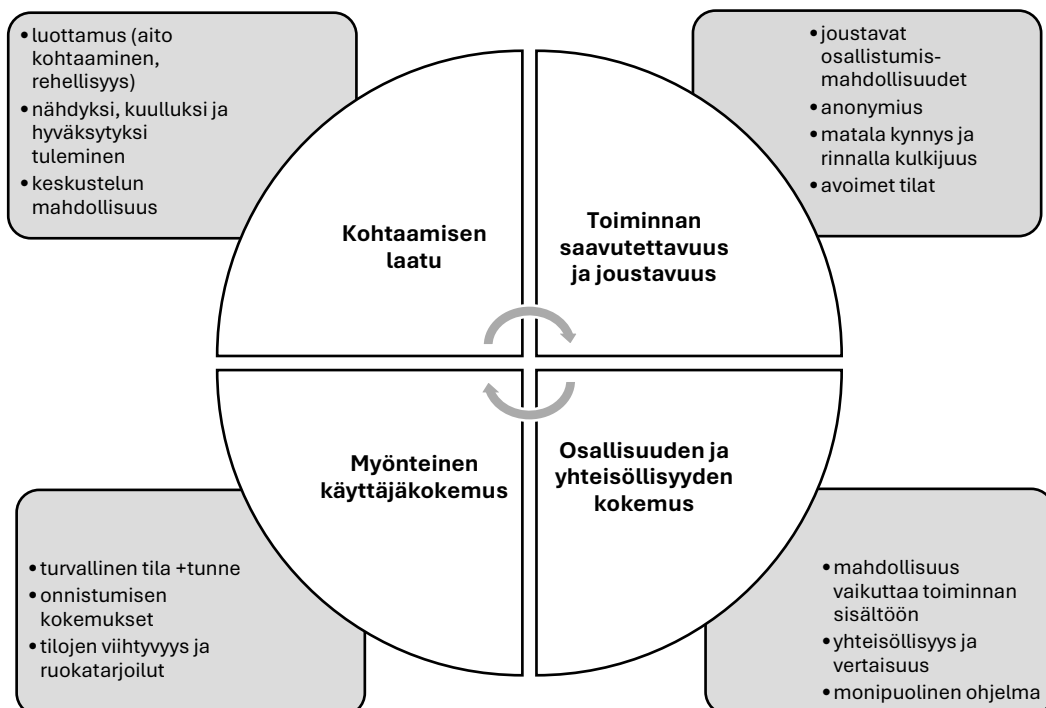
Työntekijät näkivät osan esteistä kytkeytyvän järjestöjen näkyvyyteen ja saavutettavuuteen. Varsinkin tunnettavuuden puute, toiminnan ikärajoitteet ja ”nuorekkuuden” puuttuminen voivat etäännyttää kohderyhmää. Niin ikään nuorten kokemusasiantuntijoiden ja ikätovereiden puuttuminen heikensivät samaistumispintaa. Lisäksi toiminnan rajoittuminen tiettyihin aikarajoihin tai epäsäännöllisiin aukioloaikoihin sekä rajalliset resurssit (esim. reaaliaikaisen tuen puute) rajoittivat nuorten osallistumista. Toivon pedagogiikka, jonka peruspilareita ovat osallisuus, merkityksellisyys ja tulevaisuususkko (esim. Freire 1994; Hämäläinen 2022), voi toimia vastakehikkona näille esteille. Se edellyttää toimintakulttuurilta joustavuutta, avoimuutta ja nuorilähtöisyyttä. Kynnysten purkaminen edellyttää, että järjestöjen toimintakulttuuri mahdollistaa aidon osallistumisen kokemuksia, vähentää stigman pelkoa ja rakentaa nuorten kanssa jaettuja merkityksiä.

Tavoittamisen tavat ja hyvät käytännöt

Nuorten tavoittaminen edellyttää järjestötyöntekijöiden mukaan monipuolisia ja suunnitelmallisia toimintatapoja, jotka perustuvat läsnäoloon nuorten omissa ympäristöissä sekä luottamuksen rakentamiseen. Työntekijät kertoivat, että tuloksellista työtä tehdään jalkautumalla paikkoihin, joissa nuoret viettävät aikaa, kuten nuorisotaloihin, oppilaitoksiin, kauppakeskuksiin ja sosiaalisen median alustoille. Verkostoyhteistyö esimerkiksi opiskelijaterveydenhuollon, nuorisopalveluiden, Ohjaamojen ja Vamos-toiminnan kanssa mahdollistaa myös nuorten varhaisen tukemisen.

Yhtenä tavoittamisen kulmakivenä työntekijät näkivät tunnettavuuden. Tunnettavuus lisääntyy, kun palveluita markkinoidaan kohdennetusti ja toimintaa viedään myös tapahtumiin sekä digitaalisille kohtaamisalustoille. Keskeistä on tarjota turvallisia tiloja, joissa nuoret voivat olla aidosti omia itsejään. Onnistumista tukevat kohtaamisen aitous, nuoren kiinnostusten huomioiminen sekä mahdollisuus kasvaa ja osallistua. Hyviä tuloksia on saavutettu muun muassa yhteistyöllä Pride-tapahtuman kanssa, osallistumalla Sekasin Gaming -yhteisöön, hyödyntämällä TikTokia ja tekemällä tiivistä yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Nämä toimintatavat tukevat nuorten osallisuutta ja hyvinvointia sekä vahvistavat heidän kytkeytymistään palveluihin ja yhteisöihin.

Nuorten jääminen mukaan toimintaan edellyttää rakenteita ja kohtaamisen tapoja, jotka vastaavat heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa ja vahvistavat kokemusta osallisuudesta, merkityksellisyydestä ja turvallisuudesta. Järjestötyöntekijöiden haastatteluiden perusteella voidaan nimetä neljä tekijää, jotka tukevat nuorten toimintaan kiinnittymistä (kuvio 1).

Kuvio 1. Nuorten toimintaan jäämistä tukevat tekijät.

Heinonen, T., Jurvansuu, S. & Tourunen, J. (2025): Järjestötyöntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia nuorten tavoittamisesta mielenterveys- ja päihdejärjestöjen toimintaan. A-klinikkasäätiö: Katsauksia ja näkökulmia 2/2025: 1–17.

Ensimmäinen tekijä, kohtaamisen laatu, rakentuu usein ensikohtaamista seuraavien kokemusten varaan: nuori arvioi, onko tila aidosti avoin, ilmapiiri vastaanottava ja toiminta mielekästä. Tämä lisää nuorten kokemusta nähdyksi, kuulluksi ja hyväksytyksi tulemisesta, mikä puolestaan rakentaa nuoren kokemusta omasta arvokkuudestaan ja pystyvyydestään (ks. myös Bandura 1986; Freire 1994; 2005). Keskeistä pysyvyyden kannalta onkin luottamuksellisen vuorovaikutuksen syntyminen (Matthies ym. 2021; Rollins 2020).

Toinen tekijä, toiminnan saavutettavuus ja joustavuus, joka tarkoittaa järjestötyöntekijöiden mukaan sitä, että nuori voi itse valita toimintaan osallistumisen ajankohdan ja tavan. Rehellisyys, aito läsnäolo ja rinnalla kulkemisen ote luovat turvallisuutta ja mahdollistavat tunnekytköksen syntymisen.

Kolmas tekijä on osallisuus ja yhteisöllisyyden kokemus, johon oleellisesti kytkeytyy vertaistoiminta sekä nuorten mahdollisuus vaikuttaa toiminnan suunniteluun. Vertaistoiminnan ja kokemusten jakamisen on todettu myös kehittävän yksilön ongelmanratkaisu- ja toimintatapoja (Sallinen ym. 2011,129).

Neljäs tekijä, myönteinen käyttäjäkokemus, pitää sisällään tunteen siitä, että tila on nuorelle turvallinen sekä fyysisesti että psyykkisesti. Kun nuori kokee kuuluvansa joukkoon, saavansa onnistumisen kokemuksia ja tulevaisuutta kohdatuksi kokonaisena ihmisenä, rakentuu pohja pitkäaikaiselle osallisuudelle ja toivon vahvistumiselle (Karhuvirta 2025).

Järjestöjen tulevaisuuden kehittämistarpeet

Järjestötyöntekijät nimesivät useita kehittämistarpeita, jotka olemme koonneet taulukkoon 3. Työntekijät näkivät, että järjestötoiminnan kehittäminen edellyttää erityisesti digitaalisen osaamisen vahvistamista. Työntekijähaastatteluiden perusteella ilmenee selkeä tarve sosiaalisen median käytön syventävään koulutukseen. Nuorten digitaalisten toimintaympäristöjen tuntemus ja niissä tapahtuva etsivä nuorisotyö edellyttävät sekä teknistä että sisällöllistä kompetenssia. Kyky tuottaa ajankohtaista ja vaikuttavaa sisältöä sekä hallita uusimpia sovelluksia on noussut työntekijöiden näkemyksen mukaan keskeiseksi osaamishaasteeksi.

Taulukko 3. Järjestötyöntekijöiden kokemat kehittämistarpeet.

Kategoria	Tarkennus
Digiosaaminen	Sosiaalinen media, sisällöntuotanto, sovellustuntemus, etsivä verkossa tehtävä työ
Päihdetyön osaaminen (mt-järjestöt)	Kohtaaminen, kulttuurit, erityisryhmät, tukimenetelmät
Nivelvaiheen tuki	Jälkihuolto, tietopohjainen tuki, lastensuojelulaitosten nuoret
Moniammatillinen yhteistyö	Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö, perhekokonaisuuden huomiointi
Resurssikysymykset	Verkostojen vahvistaminen, rahoitus, yhteiskunnallinen näkyvyys
Toivon pedagogiikan rooli	Merkityksellisyys, osallisuus, toivo ja uudistava työote

Heinonen, T., Jurvansuu, S. & Tourunen, J. (2025): Järjestötyöntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia nuorten tavoittamisesta mielenterveys- ja päihdejärjestöjen toimintaan. A-klinikkasäätiö: Katsauksia ja näkökulmia 2/2025: 1–17.

Erityisesti mielenterveysjärjestöissä merkittävänä kehittämisalueena nähtiin päihdetyöhön liittyvän osaamisen laajentaminen. Työntekijät kokivat tarvitsevana tutkimusperustaista tietoa nuorten päihdekulttuureista, erityisryhmien tarpeista ja vaikuttavista tukimenetelmistä. Päihdejärjestöissä puolestaan kaivattiin lisäksi tutkimustietoa lastensuojelulaitoksista itsenäistyvien nuorten siirtymävaiheen tuen vahvistamiseksi ja turvaamiseksi. Lisäksi työntekijät nostivat esille nuorten saamat häädöt ja siihen liittyvät ongelmat:

”Mutta koska on tosi paljon nuorilla niitä asumisen ongelmia, niin sitten siihen häätöjen ehkäisyyn jotenkin, että millä niitä ihmisiä tavoittaisi. Koska on olemassa paljon niitä, ketä ei tavoita kukaan tai ei ole just minkään palvelun piirissä. Ja sitten kun niitä häätöjä kuitenkin aika moni saa tai on sen riskin alla ainakin, ja sitten ei ehkä osata siinäkään toimia oikein.”

Järjestötyöntekijöiden ensisijaisina kehitystoiveina korostuvat moniammatillinen yhteistyö, perheiden kokonaisvaltainen huomioiminen ja kouluyhteistyön tiivistäminen. Näiden katsotaan olevan keskeisiä järjestötoiminnan vaikuttavuuden kannalta. Toivon pedagogiikka tarjoaa arvopohjan, joka tukee yhteisöllistä lähestymistapaa, osallisuuden vahvistamista sekä ennakoivaa tukea nuorille (Hämäläinen 2022).

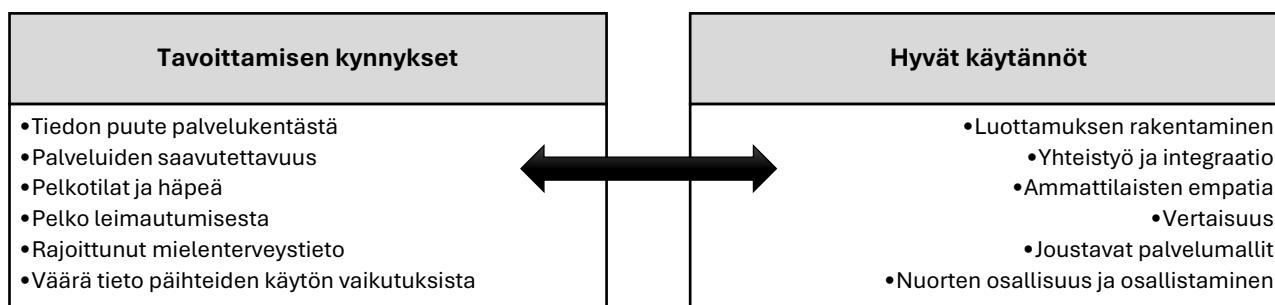
Lisäksi työntekijät korostivat, että tarvitaan enemmän poliittista ymmärrystä ja sitoutumista ennaltaehkäisevän työn tukemiseen, esimerkiksi vankeuden aikaisessa kuntoutuksessa. Yhden luukun palvelumalli nähtiin yhtenä keskeisenä keinona nuorten tavoittamiseksi tarvittavien palvelujen piiriin (kts myös Lilja ym. 2021). Kaikki tutkimukseen osallistuneet työntekijät kertoivat suurimpia haasteita nuorten tavoittamiselle olevan jatkuva resurssipula, verkostojen hajanaisuus ja yhteiskunnallisten toimijoiden heikko näkyvyys nuorten mediaympäristöissä. Työntekijät olivat huolissaan myös huoli sosiaalisen median muutoksesta:

”...että ne, jotka tekee algoritmeja nuorille suunnattuihin sosiaalisen median kanaviin, että ne kykenisi huomioimaan meidän kaltaiset toimijat, tällaiset yhteiskunnalliset toimijat. Ne osaisi antaa meille jonkin arvon. Nykyään ne ei anna meille mitään arvoa. Ne antaa arvon sille kaverille, joka tuo niille rahaa. Mä vertaan sitä siihen, kun aikaisemmin vaikka joku Habbo taikka IRC-galleria taikka Demi, siihen aikaan, kun suomalaisten nuorten sosiaalisen median käyttö oli suomalaisten pääomien hallussa, niin he ymmärsivät. Vähän kuin Suomessakin ennen ajateltiin, että... Mä vähän nyt tällain... Jos jyrkästi sanoo, että nykyään ajatellaan vähän markkinalähtöisemmin koko nuoruutta, mutta että ennen ajateltiin että olisi hirveän hyvä, että nuorten piirissä olisi vastuullisia aikuisia. Näillä ei ole mitään arvoa näillä nykyisillä, mille me tuupataan nykyään meidän kaikki markkinointirahat ja kaikki laitetaan näille ylikansallisille isoille firmoille. Ne ei arvosta ihmistä tai nuoruutta.”

Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä tutkimuksessa tarkastelimme nuorten tavoittamisen esteitä ja hyviä käytäntöjä mielenterveys-, päihde- ja rikosseuraamusjärjestöissä toivon pedagogiikan näkökulmasta (ks. kuvio 2). Nuorten tavoittaminen niin järjestöjen toimintaan kuin palveluiden piiriin on noussut keskeiseksi haasteeksi ajassa, jossa yksilön vastuu avun hakemisesta kasvaa ja palvelujärjestelmät näyttäytyvät yhä monimutkaisempina. Tutkimuksemme osoittaa, että järjestötyöntekijöiden mukaan tiedon puute on keskeinen tavoittamisen kynnys. Ensinnäkin nuoret eivät aina tiedä, mistä ja miten apua haetaan. Toiseksi mielenterveyteen ja päihteisiin saatavilla oleva tieto ei aina ole nuorille riittävän saavutettavaa tai ymmärrettävää. Tämä kertoo palvelukokonaisuuksien pirstaleisuudesta ja nuorten haavoittuvasta asemasta tiedon vastaanottajina ja käsittelijöinä (myös Lilja ym. 2021; Mäkilä ym. 2022; Pitkänen ym. 2022).

Nuorten tavoittamisen parantamiseksi tutkimuksemme tuo esiin konkreettisia toimintamalleja, joista luottamuksellisen suhteen rakentaminen, palveluiden joustavuus sekä moniammatillinen ja sektorirajat ylittävä yhteistyö nousevat keskeisiksi elementeiksi. Myös aiemmat tutkimukset ovat tukeneet tätä havaintoa, ja luottamus sekä turvallinen suhde ammattilaisiin on toistuvasti tunnistettu nuorten hyvinvoinnin ja palveluohjauksen kulmakivenä (esim. Lilja ym. 2021; Mäkilä ym. 2022; Pitkänen ym. 2022). Onnistuneet tavoittamisen käytännöt eivät näin ole yksittäisiä toimenpiteitä vaan prosesseja, jotka vaativat aikaa, tilaa ja toimijoiden välistä koordinaatiota.

Kuvio 2. Tavoittamisen kynnykset ja hyvät käytännöt.

Toivon pedagogiikan soveltaminen järjestötyössä ilmeni erityisesti neljässä keskeisessä käytännössä: turvallisten tilojen tarjoamisessa, vertaistuen hyödyntämisessä, osallistavissa työmuodoissa sekä dialogisuudessa ja arvostavassa kohtaamisessa. Nämä ovat linjassa Paulo Freiren (1994; 2005) toivon pedagogiikan keskeisten periaatteiden – kriittinen tietoisuus, dialogi ja yhteisöllisyys – kanssa. Näin ollen toivon pedagogiikkaa voidaan pitää perusteltuna lähestymistapana, kun pyritään vahvistamaan nuorten osallisuutta, toimijuutta ja tulevaisuudenuskoa (myös Hämäläinen 2022).

Tutkimus osoittaa, että onnistumiset syntyvät, kun nuori kohdataan yksilöllisesti, hänen kiinnostuksenkohteensa tunnistetaan ja häneen uskotaan. Tämä havainto korostaa merkityksellisyyden kokemuksen roolia: kun nuori kokee tulevansa kuulluksi ja hyväksytyksi, syntyy tila toivolle ja kasvuille. Tämä on yhtenevä aiemman tiedon kanssa, jonka mukaan

nuoren kokemus osallisuudesta ja arvostuksesta on keskeinen suojatekijä syrjäytymistä vastaan (esim. Karjalainen ym. 2022). Lisäksi järjestöyöntekijöiden näkemykset korostavat nuorten osallisuuden syvempää merkitystä: nuoren oma toimijuus ja omistajuus suhteessa toimintaan (suunnittelu, toteutus ja arviointi) näyttäytyvät keskeisinä motivaatiota ja sitoutumista tukevinä tekijöinä.

Järjestöt näyttäytyvät tutkimuksessa keskeisinä toimijoina syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tavoittamisessa ja tukemisessa. Ne tarjoavat joustavia, matalan kynnyksen kohtaamisia, joita julkiset palvelut eivät aina kykene tarjoamaan. Erityisesti heikommassa asemassa oleville nuorille, kuten laittomia päihteitä käyttäville, mahdollisuus anonyymiin ja ei-viranomaislähtöiseen palveluun on luottamuksen syntymisen kannalta ratkaisevaa. Tämä viittaa siihen, että palveluiden saavutettavuus ei ole pelkästään järjestelmäkysymys, vaan liittyy myös kohtaamisten luonteeseen ja palvelujärjestelmän koettuun inhimillisyyteen.

Tutkimus nostaa esiin myös järjestötoiminnan haavoittuvuuden: vaikka käytännöt osoittautuvat toimiviksi, niiden vakiinnuttaminen edellyttää riittäviä ja pitkäjänteisiä resursseja – ilman riittäviä resursseja myös parhaat käytännöt jäävät irrallisiksi kokeiluiksi. Samaan aikaan nuorten tuen tarve kasvaa, ja palveluihin pääsy on monelle haastavaa. Aiempi tutkimus viittaa siihen, että erityisesti nuorten moninaisissa ja nopeasti muuttuvissa elämäntilanteissa oikea-aikaisuus ja kynnyksetön avunsaanti ovat keskeisiä (esim. Huhta ym. 2023; Karjalainen 2022; Mäkilä ym. 2022; Pitkänen ym. 2022). Tässä suhteessa järjestöjen matalan kynnyksen toiminnot, joissa ei edellytetä ajanvarausta, ilmoittautumista tai maksusuorituksia muodostavat tärkeän vaihtoehdon virallisen palvelujärjestelmän rinnalle.

Lopuksi tutkimus nostaa esiin laajemman kysymyksen: miten toivon pedagogiikka voitaisiin integroida osaksi järjestöjen ja muiden nuorten kanssa toimivien tahojen toimintakulttuureja pysyvämmällä tavalla? Miten varmistetaan, että nuorten osallisuus ei jää pintapuoliseksi, vaan juurtuu aidosti rakenteisiin? Näihin kysymyksiin vastaaminen edellyttää pitkäjänteistä kehittämistyötä, johon toivon pedagogiikka tarjoaa inhimillisen ja osallistavan viitekehyksen. Toivon pedagogiikka tukee uudistavaa, osallistavaa ja myönteistä lähestymistapaa, joka on erityisen tärkeä nuorten kanssa tehtävässä työssä – työssä, jossa jokainen kohtaaminen voi olla alku uudelle toivon tarinalle.

Kiitokset

Kiitos haastatteluun osallistuneille järjestöyöntekijöille sekä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) MIPA 2.0 -tutkimusohjelman rahoittamisesta.

Kirjoittajat ja julkaisun tiedot

Taina Heinonen, KT, tutkija, A-klinikkasäätiö, Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma (MIPA 2.0)

Sari Jurvansuu, YTM, tutkija, A-klinikkasäätiö, Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma (MIPA 2.0)

Jouni Tourunen, YTT, dosentti, tiimipäällikkö, A-klinikkasäätiö, Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma (MIPA 2.0)

Avainsanat: nuoret, osallisuus, riippuvuus, addiktio, mielenterveys, päihde- ja mielenterveysjärjestöt, järjestöyöntekijät, järjestötoiminta

ISSN: 2954-3061

Copyright: © Heinonen, Jurvansuu & Tourunen. Julkaisu on vapaasti käytettävissä ja levitettävissä, kunhan kirjoittaja ja alkuperäinen lähde mainitaan.

Lähteet

Bandura, A. (1986): Social Foundations of Thought and Action. New Jersey: Prentice-Hall.

Bloch, E. (1986): The Principle of Hope. New York: Sage.

Erikson, E. (1968): Identity: Youth and Crisis. New York: Norton.

Freire, P. (1994): Pedagogy of Hope: Reliving Pedagogy of the Oppressed. New York: Continuum.

Freire, P. (2005): Sorrettujen pedagogiikka. (Pedagogia do oprimido, 1970). Kuortti, J. (suom.), Tomperi, T. (toim.) Tampere: Vastapaino.

Graneheim, U.H. and Lundman, B. (2004): Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, Procedures and Measures to Achieve Trustworthiness. Nurse Education Today, 24 (2): 105–112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>

Huhta, H., Tourunen, J., Huhta, H., Kaskela, T., Takala, J., Helfer, A., Jurvanen, S., Laine, R., Larivaara M. & Suurpää, L. & Pitkänen, T. (2023): Policy Brief. Matala kynnyksen ymmärrettävä laajasti nuorten palveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta Policy Brief 9/2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164402/9-2023-Matala%20kynnyksen%20ymm%C3%A4rrett%C3%A4v%C3%A4%20laajasti%20nuorten%20palveluissa.pdf?sequence=4>

Häkkinen, M., Niemelä, E. & Väänänen, P. (2022): Päihteitä käyttävä nuori. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 138: 181–186. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16657>

Hämäläinen, J. (2022): Toivon pedagogiikkaa. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 23 (1): 121–128.

Jurvansuu, S., Takala, J. & Tourunen, J. (2023): Järjestökysely 2023: perusraportti. A-klinikkasäätiö, Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma (MIPA 2.0). <https://a-klinikkasaaio.fi/wp-content/uploads/MIPA-2.0-Jarjestokysely-2023-Perusraportti.pdf>

Heinonen, T., Jurvansuu, S. & Tourunen, J. (2025): Järjestöyöntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia nuorten tavoittamisesta mielenterveys- ja päihdejärjestöjen toimintaan. A-klinikkasäätiö: Katsauksia ja näkökulmia 2/2025: 1–17.

Karhuvirta, T. (2025): Nuorten osallisuus luo elinvoimaa yhteisöihin. Kansalaisyhteiskunta verkkolehti. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/verkkolehti/nuorten-osallisuus-luo-elinvoimaa-yhteisoihin/#:~:text=Nuorten%20osallisuus%20on%20parhaimmillaan%20arkea%2C%20jossa%20nuori%20kokee,joka%20kantaa%20pitk%C3%A4lle.%20Osallisuus%20ei%20kuitenkaan%20tapa%20itsest%C3%A4%C3%A4n> (Luettu 25.4.2025)

Karjalainen, P., Huikko, E., Appelqvist-Schmidlechner, K., Jahnukainen, J., Manninen, M., Eväsoja, M. & Kautto, T. (2022): Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdehoito. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-965-8>

Kivijärvi, A., & Myllyniemi, S. (2023): Tilasto-osio. Teoksessa Kivijärvi, A. (toim.): Läpi kriisien. Nuorisobarometri 2022. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Korkeamäki, J., Harkko, J., Poutiainen, E. & Vaalasranta, L. (2020): Tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutuminen nuorten mielenterveyskuntoutuksessa. Kuntoutus 43 (1): 50–60.

Koskinen, S. (2010). Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Lilja, T., & Pukkila, P. & Helander, J. (2021): Nuorten asiakasosallisuus monialaisessa ohjaus- ja neuvontapalvelussa. Havainnointitutkimus ohjaustilanteista Ohjaamoissa. Nuorisotutkimus 39 (1): 21–36.

Matthies, A.-L., Svenlin, A.-R., Rantamäki, N. & Viitasalo, K. (2021): Aikuissosiaalityössä vaikuttavat sosiaaliset mekanismit. Teoksessa Matthies, A.-L., Svenlin, A.-R., & Turtiainen, K. (toim.): Aikuissosiaalityö - Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Helsinki: Gaudeamus, 189–202.

Myllyniemi, S. & Kiilakoski, T. (2021): Tilasto-osio. Teoksessa Berg, P. & Myllyniemi, S. (toim.): Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Mäkilä, A., Jurvanen, S., Helfer, A., Huhta, H. & Pitkänen, T. (2022): Polkuja päihdepalveluihin. Selvitys päihdepalveluiden saatavuudesta ensimmäisellä hakukerralla. Helsinki: Päihdeasiamiestoiminta, EHYT ry, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2022/04/polkuja-paihdepalveluihin_verkko.pdf

Peltosalmi, J., Eronen, A., Londén, P. & Ruuskanen, P. (2024): Järjestöbarometri 2024. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Pitkänen, T., Tourunen, J., Huhta, H., Kaskela, T., Takala, J., Helfer, A., Jurvanen, S., Laine, R., Larivaara, M. Suurpää, L. (2022): Nuorten mielenterveyden tukeminen sosiaalihuollossa ja matalan kynnyksen toiminnassa: Työntekijöiden ja nuorten näkemyksiä tarpeista ja toimintatavoista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022: 65. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-169-8>

Rovamo, E. & Toikko, T. (2019): Päihde- ja mielenterveystyöhön kohdistetut negatiiviset asenteet ja assosiatiivinen stigma. Yhteiskuntapolitiikka 84 (3): 281–291.

Rönkä, S., Ollgren, J., Alho, H., Brummer-Korvenkontio, H., Gunnar, T., Karjalainen, K., Partanen, A. & Väre, T. (2020): Amfetamiinien ja opioidien ongelmakäytön yleisyys Suomessa vuonna 2017. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 136 (8): 927–35. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202103298719>

Seligman, M. (2018): Circuit of Hope. New York: PublicAffairs.

Suurpää, L., Huhta, H. & Pitkänen, T. (2023): Läheis- ja yhteiskuntasuhteet mielenterveys- ja päihdeongelmiin apua hakeneiden nuorten resilienssin vahvistajina. Teoksessa Kivijärvi, A. (toim.): Läpi kriisien. Nuorisobarometri 2022. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Takala, J., Helfer, A. & Pitkänen, T. (2025): Nuoren toimijuus ja avunsaamisen oikeutus anonyymissa chat-palvelussa. Teoksessa Tuuva-Hongisto, S. & Korjonen-Kuusipuro, K. (toim.): Digitaalinen nuoruus ja kasvavat erot. Helsinki, Nuorisotutkimusseura: 117–140.

TENK (2023): Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

THL (2023): Lasten ja nuorten hyvinvointi - Kouluterveyskysely 2023: Tytöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. THL:n tilastoraportti: 48/2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20230913124224>

THL (2025): Nuorten mielenterveyshäiriöt. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. <https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot> (Luettu 1.4.2025)

VTV (2025): Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret – tunnistaminen, tavoittaminen ja kuntouttaminen. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 1/2025. <http://urn.fi/urn:isbn:978-952-499-564-1>